

Siikajoen Huhtinevan lisäalueen
luontoselvitys

20.10.2010

www.aapa.fi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	3
	2.1. Linnustoseelvitys	3
	2.2. Kasvillisuusseelvitys.....	3
3	ALUEEN YLEISKUVAUS JA LÄHIMMÄT SUOJELUALUEET	4
4	INVENTOINNIN TULOKSET	5
	4.1. Linnustoseelvitys	5
	4.2. Kasvillisuusseelvitys.....	6
	4.2. Luontotyypit	9
	4.3.1. Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyypit.....	9
	4.3.2. Vesilain mukaiset luontotyypit	9
	4.3.3. Metsälain mukaiset luontotyypit.....	9
	4.3.4. Uhanalaiset luontotyypit	10
	4.3. Lajien uhanalaisuus	10
	4.5. Maisema ja alueen virkistyskäyttö.....	11
5	NATURA-ARVIOINNIN TARVEHARKINTA	11
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	11
	6.1 Linnustoseelvitys.....	11
	6.2 Kasvillisuusseelvitys	12
7	KIRJALLISUUS	12

LIITE 1: Kasvillisuuskartta

LIITE 2: Kasvillisuusluettelo ja kasvien uhanalaisluokat

1 JOHDANTO

Huhtinevan lisäalueen inventointialue sijaitsee Siikajoen kunnassa Paavolan kylässä noin 6 km Paavolan keskustasta kaakkoon. Alue on merkitty peruskarttoihin nimellä Tapaninnneva. Luonto-osuuskunta Aapa suoritti Turveruukki Oy:n toimeksiannosta pesimälinnusto- ja kasvillisuusselvityksen inventointialueella. Työstä vastasivat FM geologi Olli-Pekka Siira (kasvillisuusselvityksen maastotyöt ja raportointi), lintulaskija Tapani Pirinen (linnustonselvityksen maastotyöt ja raportointi) sekä FM biologi Antje Neumann (raportointi).

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Paikallisesta ELY-keskuksesta tilattiin uhanalaisten lajien rekisteritietokantahaku. Valuma-alueet ja luonnonsuojelualueiden sijainti sekä maastotöissä havaittujen lajien uhanalaisuus selvitettiin ympäristöhallinnon OIVA-ympäristö- ja paikkatietopalvelun avulla.

2.1. LINNUSTOSELVITYS

Huhtinevan lisäalueen pesimälinnustonselvitys tehtiin 22.6.2010 kello 04.00 – 08.15. Pesimälinnusto selvitettiin kartoitusmenetelmänä (Koskimies 1994) kerralaskentana. Tutkimusalue kierrettiin systemaattisesti läpi niin, että avosuolla ei jäänyt tutkimattomia paikkoja yli 100 metrin päähän kulkureitistä. Tutkimusalueen puustoa kasvavilla reunavyöhykkeillä tai muuten peitteisillä alueilla kulkureittejä tihennettiin ja tutkittiin alueet vähintään 50 metrin tarkkuudella. Kartoituslaskennan eteneminen on hitaampaa peitteisillä alueilla kuin avomaalla. Laskentaohjeiden suositus metsäisille biotoopeille on 30 – 50 ha/laskentapäivä ja avomaalle 50 – 80 ha/laskentapäivä. Linnuston tiheys vaikuttaa myös kartoituslaskennan etenemiseen.

Pesimälinnuston kartoituslaskennassa on tarkoitus saada kerättyä lintujen pesintään viittaavia havaintoja kuten soidinlaulua, emolintujen varoittelua tai pesä. Laskennassa kiinnitettiin erityistä huomiota lajikumppanien samanaikaishavaintoihin, jotta varsinkin runsaslukuisimpien lajien reviirit pystytään erottamaan toisistaan.

Sääolosuhteet olivat hyvät. Ilman lämpötila oli +9 – 18 astetta. Ilma oli kirkas ja lähes tyyni. Pesinnän jo aikaisemmin keväällä aloittaneille lintulajeille kartoituslaskennan ajankohta oli myöhäinen.

2.2. KASVILLISUUSSELVITYS

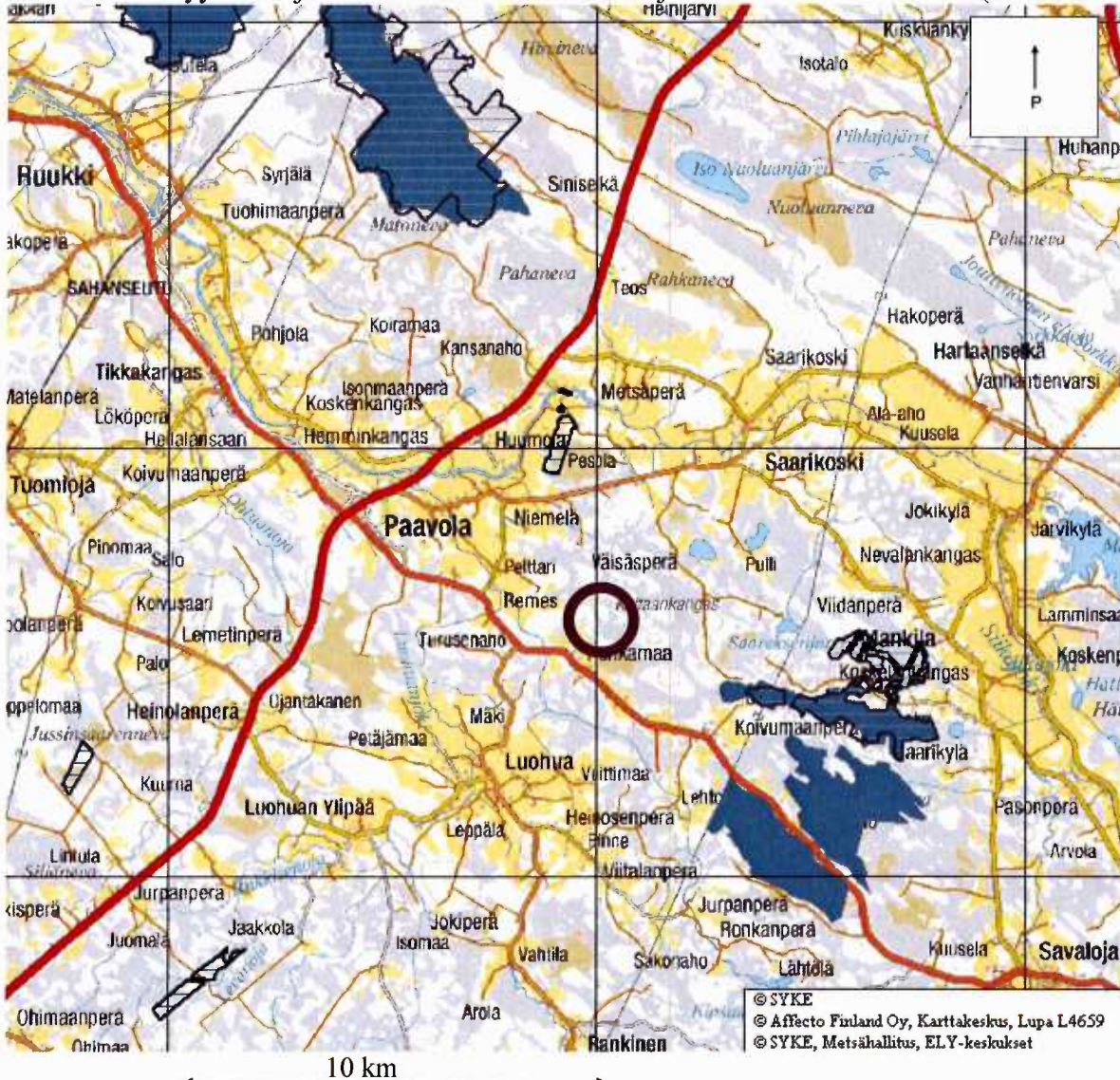
Kasvilajisto ja kasvillisuustyypit selvitettiin maastokäynnin 27.8.2010 perusteella. Kasvillisuustyypien rajaukset arvioitiin karkeasti ilmakuvan ja maastokartan avulla. Suotyypit määritettiin Eurolan ym. (1994) sekä Laineen ja Vasanderin (2005) mukaan. Kasvillisuusselvityksessä noudatettiin Turveteollisuusliiton (Sopo ym. 2002) sekä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen (Pahtamaa (toim.) 2009) ohjeistusta. Lajistonmäärittelyissä käytettiin apuna ammattikirjallisuutta (Eurola ym. 1992; Hämet-Ahti ym. 1987; Laine ym. 2009; Mossberg ja Stenberg 2005).

3 ALUEEN YLEISKUVAUS JA LÄHIMMÄT SUOJELUALUEET

Huhtinevan lisäalue (Tapaninneva) on muodostunut moreenikumpareiden väliseen painanteeseen viime jääkauden jälkeen. Huhtinevan lisäalue on pinta-alaltaan noin 35 ha ja sijaitsee maatalousvaltaisella alueella. Siikajokivarsi on tehokkaassa maanviljelykäytössä. Tutkimusaluetta ympäröivät metsät kuten myös alueen sisällä oleva rämealue ovat metsäojitettuja ja talouskäytössä. Huhtinevan lisäalueen lähiympäristössä olevat suoalueet ovat pääosin hyötyturvetuotannossa. Tutkimusalueen itäpuolinen turvetuotantoalue on kuulunut nähtävästi alun perin samaan suo yhdistymään.

Lähimmät luonnonsuojelualueet ovat Huhtinevan lisäalueen luoteispuolella 2,5 km etäisyydellä sijaitseva yksityinen Konttikankaan luonnonsuojelualue ja Huhtinevan lisäalueen kaakkoispuolella noin 4 km etäisyydellä sijaitseva Matkusnevan-Ukonvaajannevan Natura 2000-alue (FI 1104800).

Kuva 1. Huhtinevan lisäalueen (Tapaninneva) sijainti ja lähimmät luonnonsuojelualueet. Kartan ruutuväli on 10 km. Tapaninneva on merkitty violetinvärillä ympyrällä. Soidensuojelun perusohjelman alueet on merkitty tummansinisellä värillä. Natura-alueet ja yksityiset luonnonsuojelualueet on rajattu mustalla ääriiviivalla (OIVA, 21.9.2010).

4 INVENTOINNIN TULOKSET

4.1. LINNUSTOSELVITYS

Huhtinevan lisäalueella havaittiin 16 lintulajia, joiden kokonaisparimäärä oli 38. Runsaslukuisimmat lintulajit olivat pajulintu, peippo ja metsäkirvinen, joiden yhteenlaskettu parimäärä oli 17. Kolmen yleisimmän lajin osuus kokonaisparimäärästä oli noin 45 %. Pesimälinnuston tiheys oli noin 105 paria/km², joka on alhaisempi kuin pesivän maalinnuston keskimääräinen tiheys 150 – 175 paria/km² alueellisesti (Väisänen ym. 1998). Alhaiseen tiheyteen vaikuttaa osaltaan lintulaskennan myöhäinen ajankohta.

Suojelullisesti merkittäviä pesimälajeja olivat liro, keltavästäräkki ja pensastasku, joita havaittiin yksi pari/laji. Suojelullisesti merkittävien lajien osuus oli noin 8 % koko pesimälinnustosta. Pesimälinnuston suojelupistearvo oli 3,63. Varsinaisia suolintulajeja (Väisänen ym. 1998) pesimälinnustoon kuului liro, niittykirvinen ja keltavästäräkki, joiden yhteenlaskettu parimäärä oli viisi. Muu pesimälinnusto koostui metsien yleisistä ja runsaslukuisista lintulajeista.

Taulukko 1. Huhtinevan lisäalueen kartoituslaskennassa havaittujen lintujen parimäärät. EU = Lintudirektiivin liitteen I laji. Suomi = Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji (VU = Vaarantunut, NT = silmälläpidettävä). EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji. AU = Alueellisesti uhanalainen laji. Varsinaiset suolinnut (Väisänen ym. 1998) alleviivattu.

Laji		EU	Suomi	EVA	AU	Parimäärä
Metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>					2
<u>Liro</u>	<u><i>Tringa glareola</i></u>	x		x	x	1
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>					4
<u>Niittykirvinen</u>	<u><i>Anthus pratensis</i></u>					3
<u>Keltavästäräkki</u>	<u><i>Motacilla flava</i></u>				x	1
Punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>					3
Pensastasku	<i>Saxicola rubetra</i>		NT			1
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>					2
Laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>					1
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>					1
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>					8
Hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>					1
Harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>					2
Hömötiainen	<i>Parus montanus</i>					2
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>					5
Vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>					1
YHTEENSÄ		1	1	1	2	38

4.2. KASVILLISUUSSELVITYS

Alue voidaan jakaa karkeasti kahteen ekologiseen tyyppiin, jotka erottuvat ilmakuvasa selvästi.

1. Räme - runsaspuustoinen suomuttuma, joka näkyy ilmakuvasa tummana. 2. Neva - vähäpuustoinen tai avoin suoala, joka ilmakuvasa näkyy vaaleana. Seuraavassa esitellään maastokäynnillä 27.8.2010 tehdyt havainnot. Valokuvat on ottanut O-P Siira.

1. Räme

IR-mu

Isovarpurämeen muuttuma

Huhtinevan lisäalueen pohjoispuolinen alue on metsäojitettua rämettä. Puuston kasvu on voimakasta. Männy (*Pinus sylvestris*) ja koivun (*Betula pubescens*) latvuskorkeudet ovat korkeimmillaan lähes 20 m. Aluskasvillisuudessa tavataan rämevarpuja kuten suopursu (*Ledum palustre*), vaivaiskoivu (*Betula nana*) ja vaivero (*Chamaedaphne calyculata*) sekä hillaa (*Rubus chamaemorus*). Sammalistossa kasvaa yleisesti rämerahkasammalta (*Sphagnum angustifolium*) ja mättäillä lisäksi seinäsammalta (*Pleurozium schreberi*).

Kuva 2. Muurahaispesä rämealueella.

Kuva 3. Ojituksia rämealueella.

Rämealueen ja neva-alueen rajalla on rahkarämettä. Aluskasvillisuudessa tavataan rämevarpuja sekä tunnusmaisesti variksenmarjaa (*Empetrum nigrum*) ja ruskorahkasammalta (*Sphagnum fuscum*). Suotyyppi voidaan määrittää ombrotrofiseksi variksenmarjarahkarämeeksi, jota ojitukset ovat kuivattaneet entisestäänkin.

Rämemuuttuma-alue on laaja. Ojien läheisyydessä ja kankaiden reunoilla suotyyppi on muuttumassa turvekankaaksi. Tapaninkankaan pohjoispuolella on hakkuualueita. Puusto hakkaamattomilla alueilla on pääasiassa mäntyä, latvuskorkeudeltaan n 20 m. Aluskasvillisuudessa vallitsevat edellä mainitut rämevarvut: suopursu, vaivero, vaivaiskoivu - lisäksi juolukka (*Vaccinium uliginosum*) ja suokukka (*Andromeda polifolia*) sekä ruohot: hilla, tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*). Sammalistossa vallitsee rämerahkasammal, seuranaan paikoin punarahkasammalta (*Sphagnum magellanicum*). Muuttumista turvekankaan suuntaan osoittavat aluskasvillisuudessa metsävarpujen, kuten variksenmarjan ja puolukan (*Vaccinium vitis-ideae*) runsastuminen sekä sammalistossa varvikkorahkasammalten (*Sphagnum russowii*) ja etenkin

seinäsammalen ja kynsisammalen (*Dicranum polysetum*) ilmaantuminen rämerahkasammalen sijaan.

Kuva 4. Turvekangasmuuttumaa.

Kuva 5. Hakkuualue rämeellä.

2. Neva

omLkN

ombrotrofinen lyhytkorsineva

VaRaR

variksenmarjarahkaräme

Neva-osan muodostaa lyhytkorsinevan (omLkN) ja rämeen (VaRaR) mosaiikki. Virtauskuvio on epäselvä ja suon keskustassa on ombrotrofisia piirteitä. Keskustassa rimpipinta on kuivunut ojitusten läheisyydessä ja kasvillisuus vaikuttaisi siellä hieman enemmän muuttuneelta verrattuna nevan lounaisreunassa olevaan alueeseen. Pääpiirteittäin suotyypit ovat samoja sekä nevan keskustassa että reunoilla. Seuraavassa käytetään keidassuon termejä: kermi ja kuljut.

Mätäspinnan kermikuviot ovat rahkarämettä (VaRaR), jonka lajistoa ovat nimikkolaji variksenmarjan lisäksi suokukka, tupasvilla, hilla ja pikkukarpalo (*Vaccinium microcarpum*). Kosteammilla paikoilla nevan reunaosissa tavataan myös juolukkaa ja vaivaiskoivua. Männyn latvuskorkeudet ovat suon keskustassa alle 10 m. Reunaosissa 5- 15 m. Sammalistossa vallitsevat ruskorahkasammal ja rämerahkasammal. Paikoin ojitusalueella tavataan myös kangas- ja rusorahkasammalta (*Sphagnum capillifolium*, *Sphagnum rubellum*).

Välipinnan kuljukuviot ovat lyhytkorsinevaa. Kuljuissa kasvaa leväkköä (*Scheuchzeria palustris*), tupasvillaa ja suokukkaa - paikoin myös pikkukarpaloa. Sammalistossa rämerahkasammal on vallitseva laji. Nevan reunaosissa tavataan myös punarahkasammalta.

Kuva 6. Tuoreita ojituksia neva-alueella.

Kuva 7. Ombrotrofista nevaa. Taustalla turvetuotantoalue.

Kuva 8. Variksenmarjarahkarämettä VaRaR.

Kuva 9. VaRaR kasvillisuutta.

Kuva 10. Lyhytkorsinevaa omLkN.

Kuva 11. omLkN kasvillisuutta.

4.2. LUONTOTYYPIT

4.3.1. Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyypit

Luonnonsuojelulaki (N:o 1096, § 29) kieltää tiettyjen luonnontilaisten tai luonnontilaiseen verrattavien alueiden muuttamisen siten, että luontotyyppien ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Kyseisistä luontotyypeistä voidaan tavata suolla, metsäsaarekkeissa tai suota ympäröivissä metsissä seuraavia:

- luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- tervaleppäkorvet
- avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Huhtinevan lisäalueella ei havaittu luonnonsuojelulain mukaisia luontotyyppejä.

4.3.2. Vesilain mukaiset luontotyypit

(1 luku 15§ ja 17§) mukaisia suojeltavia luontotyyppejä ovat lähteet, pienet lammet ja järvet (enintään 1 ha) sekä luonnontilaiset norot.

Huhtinevan lisäalueella ei havaittu vesilain mukaisia luontotyyppejä.

4.3.3. Metsälain mukaiset luontotyypit

Metsälain (N:o 1093, § 10) mukaisesti metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan. Lain kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita voidaan tavata suolla, ovat lähteet, purot, norot, metsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla, vähäpuustoiset suot sekä pienien lampien välittömät lähiympäristöt.

Huhtinevan lisäalueella metsälain mukaisiksi erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi luokiteltavia kohteita ovat rahkarämeet (*vähäpuustoiset suot*). Niiden luontoarvot ovat heikentyneet ojitusten myötä.